

ملاک محاسبه ثلث اموال

ابتدا هزینه تجهیز میت و دیون میت؛ مثل مهریه زن، از اموال کسر می شود و به طلبکاران پرداخت می شود. سپس آنچه باقی می ماند، ثلث آن محاسبه می شود.

نکته

۱. منظور از هزینه های تجهیز میت، هزینه غسل و کفن و دفن در حد شأن میت است؛ نه هزینه های شام و مجلس ختم و... . همچنین دیون میت، اعم است از بدهکاری به مردم، مهریه همسر، حج واجب، حج نذری که بجا آورده نشده است و قدرت بر انجام آن در زمان حیات بوده و استطاعت و شرایط آن وجود داشته است، همچنین خمس، زکات، کفارات و مظالم.

۲. ملاک اموال، هنگام فوت است.

۳. دیه میت به عنوان ترکه محسوب می شود.

۴. جایز است مالی به عنوان ثلث ترکه کنار گذاشته شود، به شرط اینکه بعد از وفات، دو برابر آن برای ورثه باقی بماند. (۱۸۳۸)

مثال ۱: شخصی به پسرش وصیت کرده قطعه ای از زمین هایش را فروخته، و با پول آن از طرف او حج بجا آورده شود. ولی پسر نتوانسته به موقع این کار را انجام دهد و مجبور است برای پدر نائب بگیرد. از طرفی پول زمین اکنون کافی نیست. □ اگر در زمان حیاتش حج بر او واجب بوده و انجام نداده [۱] و اکنون حتی حج میقاتی [۲] هم با پول زمین ممکن نیست، باید کسری آن از سایر اموال میت (اصل ماترک) جبران شود و این جبران کسری، قبل از تقسیم شدن اموال است. (۱۸۶۷)

مثال ۲: میتی دارای یک زمین، منزل مسکونی، اتومبیل سواری و مقداری پول نقد در بانک است و وصیت کرده ۲۰۰ میلیون از اموال او صرف ساختن مسجد شود. بدهی این میت تنها ۱۰۰ میلیون، بابت مهریه همسرش است و ارزش کل اموال وی نیز ۶۰۰ میلیون است. □ ابتدا دیون میت کسر می شود (یعنی: $۵۰۰ = ۶۰۰ - ۱۰۰$)، ثلث ۵۰۰ میلیون، حدوداً برابر است با ۱۶۷ میلیون تومان. ورثه باید به همین میزان از اموال میت را صرف ساختن مسجد کنند و بیش از آن باید با اجازه ورثه باشد. البته هر یک از ورثه حق دارد از سهم الارث خود این کار را انجام دهد. اما دیگران را نمی تواند مجبور کند.

مثال ۳: در مثال ۲ فرض کنید میت فقط وصیت کرده است که ۲۵۰ میلیون از ثلث مال او صرف بدهی های او شود (فرض مسئله این است که در مجموع هم میت بابت مهریه و سایر بدهی ها فقط ۲۵۰ میلیون بدهکار است.) □ چون ثلث مال او ۲۰۰ میلیون است و مقدار وصیت بیش از آن است، کسری فوق را از اصل ماترک باید جبران کرد؛ زیرا

مورد وصیت از دیون میت است.

-
- [۱]. یعنی می توانسته ثبت نام کند و اگر ثبت نام می کرد، قبل از آنکه بمیرد می توانست حج برود.
- [۲]. مراد از حج میقاتی در مثال فوق آن است که از همان نزدیک میقات کسی اجیر شود، نه از شهر خود میت یا سایر شهرها ؛ تا هزینه اجیر گرفتن به این صورت کمتر باشد.